

lahja vsak četrtak in
velja s poštno vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 25 din.,
pol leta 12-50 din., četrti leto
8-50 din. Izven Jugoslavije
46 din. Naročnina se pošlje
na upravništvo „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
List se dopušlja do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Roko-
pisi se ne vračajo. Upravi-
ništvo sprejema naročnine,
inserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogo-
voru. Za večkratne oglase
primeren popust. Nezapeta
reklamacije so poštnine
proste.

Čekovni račun poštnega
urada Ljubljana št. 10.603.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

40 številka MARIBOR, dne 20. septembra 1928. 57. letnik.

Slaba finančna politika — po- manjkanje denarja.

Delo v finančnem odboru.

V Beogradu zboruje finančni odbor in pripravlja velevažno gradivo in zakone za jesensko zasedanje parlamenta. Pred vsem je bil zadnje dni v pretresu finančnega odbora zakonski predlog o spremembah zakona o taksah.

V glavnem treba pibiti, da so se udeleževali polnoštevilo in z res stvarnimi govori ter protesti vseh sej finančnega odbora od opozicije edino poslanci našega Jugoslovanskega kluba kot člani finančnega odbora in sicer: Vesenjaj, Pušenjak in Zebot. Dosegli so v vročem boju z vladnimi zastopniki marsikatero olajšavo in izpremembe v načrtu zakona glede spremembe in povišanja taks. Na vse njihove stvarne predloge ni hotel pristati finančni minister, ker so samo trije in jih je vladna večina z lahko in ogromno večino preglasovala.

G. Pucelj, ki se je s preostanki Samostojne združil s srbijanskimi zemljoradniki in demokratje se sploh niso kot opozicija udeleževali sej finančnega odbora in s tem omogočili vladni večini, da je delala in opravila po svoje.

S svojo dobropremišljeno odsotnostjo so Puceljevi zemljoradniki podprli vladno večino v upu, da jim bo ta podpora še enkrat dobro došla.

Doma na shodih in po listih zmerjajo Pucelj in demokratje čez vladne naredbe in valijo krivdo odgovornosti na našo stranko, a v Beograd jih ni, da bi tamkaj na edino pristojnem mestu skupno z našimi poslanci nastopili proti vladni in njenim krutim novim zakonom, ki nam grozijo z gospodarsko propastjo. Pucelj in demokratje imajo korajžjo nastopiti in pisati proti vladni samo doma v Sloveniji; a v Beogradu stiskajo repe kot ponižni kučki, ker dobro vedo, da izpeljuje sedaj radikalna vlada le one zakone, katerih načrte so predložili, skovali in odobrili še samostojni ter demokratje, ko so sedeli skupaj z radikali pri skupni vladni mizi.

Očetje in sokrivci spremembe zakona o taksah so Pucelj in demokratje, radikali so le izvršitelji demokratsko-samostojnih načrtov.

Ako bi bila opozicija polnoštevilo zastopana v finančnem odboru, bi bila doživela vlada velik poraz, ker je bilo radikalov samo 14, a opozicija šteje 14 članov. Od opozicije so bili na mestu samo naši člani, demokratje in Puceljevi zemljoradniki pa so kot strogi cen-

tralisti in srbijanski podrepniki še vedno na tihem in s svojo odsotnostjo vladni podporniki na vseh koncih in krajih.

Se več! V oči gled novega zakona o spremembi taks moramo na žalost cele Slovenije povdariti, da je sodeloval pri zakonu o taksah slovenski demokrat g. dr. Brencce kot finančni strokovnjak. In ta g. Brencce se je po izjavi ravnatelja generalne direkcije posrednih davkov Robiček strinjal z vsemi predlogi glede novih in zvišanih taks. Demokratski sin Slovenije je pomagal navijati nad gospodarsko že izmозganim slovenskim na rodod centralistični taksni vijak.

Dr. Brencce je služboval dalje časa pri mariborski davčni oblasti, on bi bil moral znati, da Slovenci ne bomo mogli plačevati novih in povišanih taks, a je vsikdar glasoval kot demokrat in centralistični brezsrčnež z radikalnimi izžemalci. In ravno tega Brenceta, ki je sokriv povišanja taks, sta Pucelj in dr. Kukovec še posebno priporočila vladni in pa Beogradu, da je prišel zdaj po opravljenem krutem poslu v Beogradu k upravnemu sodišču v Celje. Taki so naši samostojni in demokratje: doma opozicionarci, v Beogradu pa vladni podrepniki, in jim prav nič ni mar, da bi se postavili ob strani naših proti neznosnemu izmозganju Slovenije. Kdor je enkrat prodal za denar ustavnim potom Slovenije, jo prodaje tudi za naprej pri vsaki priložnosti. In take izdajice so bili in ostanejo naši samostojni zemljoradniki in demokratje, ki imajo le doma polna usta opozicije, v Beogradu pa so hlapi vlade.

Pomanjkanje denarja.

Vladati se pravi, gledati naprej v bodočnost — piše zagrebški nemški list «Der Morgen». Naši ministri pa so mnenja, da se pravi vladati: iztirjavati davke. Vlada bi morala vedeti in videti v naprej, odkod in kje naj vzame narod sredstva, da bo plačeval davke.

Naši najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi bilo kedaj tako malo denarja med narodom, kot ga je sedaj pri nas v Jugoslaviji. Ne samo, da ni denarja za davke, ampak ga sploh primanjkuje na vseh koncih in krajih. Največje družbe že nimajo denarja, da bi pravočasno plačevale svoje nastavljenice, trgovci ne morejo dvigati blaga na carinarnicah, ker ni denarja. Vsak je danes že zadolžen in nikdo ne plačuje svojih dolgov. In tega nepreglednega zla noče vlada uvideti.

Naše beograjske vlade so vedno delovale le za tem, da je prišlo do splošnega pomanjkanja denarja in kako je prišlo po zaslugi vlad, da ni denarja, to še tudi lahko povemo.

ni in verske utehe potrebni narod. Ko je bila končana prva pesem, so se vsi na dolgo po parkrat pokrivali, nekdo je zopet parkrat zadudljal po orgljah, pevci so udarili z nogami po tlaku in po hramu božjem se je razlegala druga priprosta pesem — molitev. Kot rado-veden paglavec sem se oziral okrog po cerkvi, namesto, da bi bil molil, oče mi je moral parkrat bolj na trdo zasakati glavo in mi pokazati na oltar — središče službe božje. Nisem se smel več ozirati po pevajoče molečih Hrvatih, začel sem upirati svoj pogled v plebanuša in ministranta.

Gospod pleban je bil mož orjak, zadrezastega obraza in zelo glasno je maševal, kot bi se kregal. Strežnik je bil pravo zagorsko seme ministrantovske nagajivosti in porednosti. Ni držal k molitvi sklenjenih rok, ampak vedno se je nekaj očohaval, se oziral in hudomušno namigaval pobalinom, ki so se drenjali v polukrogu krog oltarja.

Gospod pleban je domaševal preko povzdigovanja, ministrant je poljubil plašč in odstopical na spodnjo stopnjico. Tako na pol kleče je začel z nova uganjati «fokselne» in nekaj vlačiti iz hlačnega žepa. Kazal je okrog fantalinom nekaj na pol okroglega, kugljico nastavlil na stopnjico, zagrabil za zvonec, ga prijel od znotraj za žvenkele, da ne bi preveč zvonil, se pripognil in začel meni in tebi nič prav glasno cingljajoče udrihati po oni okrogli stvarci. Pobje so se posmehovali in ko je dotokel, je odlučil lupine, spoznal sem, da ima oreh in smehtljuje je jedel jedra. Za prvim orehom je stolkel drugega, tretjega, četrtega je pognal med otročjad, ki se je začela puliti in prerivati za oreh — — — Kratko in malo: pred in krog oltarja je bil cel fantalin-ski dirindaj. Hrvatje so pevali svojo naprej, a pleban se je jezno zadril: «Et ne nos inducas in tentationem!» (Ne pelji nas v skušnjava). Ministrant, ki je še vedno tolkel z zvoncec orehe, niti odgovoril ni: «Sed libera nos a malo», (reši nas hudega), ampak je zagrnel gosp. pleban sam od strežnika zamujeni odgovor z Amen vred. Nato se je nenadoma gospod obrnil, stopil en korak navzdol, kjer je ministrant zvonče kljukal po orehu, ga dvignil kvišku za uho in ga brenil z nogo, da je odletel z zvoncec daleč med krobotajoče se fantaline.

Ministrant se je pobral med razposajenci, ostal tam kaj z zvoncec, Hrvati so peli naprej, gospod pleban je končaval sv. daritev brez zvonjenja in postrežbe in meni je oče prepustil, da sem po svoji volji tržul zijala okrog po lesinški farni cerkvi.

Dinar se je izmenjal za krono v razmerju 1:4, cene so poskočile radi te izmenjave za štirikrat od poprej. In tej izmenjavi se je upiral edino le Jugoslovanski klub, a bili so za njo beograjskim veletrgovcem na ljubo demokratski podrepniki pod vodstvom dr. Kukovca.

Izmenjavi je sledil oni 20odstotni odtegljaj, ki se ni izmenjal v dinarje, ampak izpremenil v papirnate bone, ki jih bo izplačala država o sv. Nikoli. Ta neizplačani odtegljaj je pomenil, da je izginila cela petina gotovine in to čutimo sedaj. Nadalje ne plačuje država svojih dolgov doma in cela leta minejo, predno pride dobitelj po dolgovemnem šmiranju do svojega denarja.

Z brezglavo agrarno reformo v Vojvodini, Banatu in Bački so naravnost uničili narodno premoženje, najbogatejše pokrajine, ki so slovele skozi desetletja kot žitnice Evrope, ležijo sedaj neobdelane, puste, nerodovitne in se pretvarjajo v pravcate pustinje.

Ali se smemo potem čuditi, da vlada pomanjkanje kruha med revnimi ter delovnimi sloji?

Naši centralistični podrepniki iz vrst demokratov in slabostojnih so raznesli po Beogradu zlagane vesti, da zbira naš kmet denar in ga skriva pred davčno oblastjo v nogavice in ga ne nalaga v hranilnice. Takoj je bila vlada tu in odredila, da nimajo hranilne knjižnice pri sodiščih nobene veljave kot depoziti, ampak da se mora naložiti gotovina ali pa kako državno posojilo. Hranilne knjižice so pri sodiščih brez veljave — kaj ne, sedaj pa bodo kmetje kar drli s svojim denarjem v hranilnice?!

In kje najti odpomoč?

Mi rabimo v Beogradu vlado, v kateri bodo zastopani vsi trije narodi enakopravno. Mi rabimo ministre, ki se bodo pečali s finančno-gospodarskimi vprašanji, ne pa takih, ki se vedno vozarijo po kopališčih, so na oddihih in na agitacijskih potovanjih. Odstraniti in streti se mora vsestranska pokvarjenost med višjim uradništvom in popolnoma spremeniti in preurediti se mora dosedanji način obdavevanja.

Če se pa vse to kedaj res zgodi, odkod pa bo potem zopet priromal k nam denar?

Iz inozemstva.

Dobra vlada, ki ne rožlja pri vsaki malenkosti z oroženjem in ki uživa zaupanje državljanov, si zasigura varnost inozemskega kapitala. Inozemski kapital bi kar vrel k nam, ako bi se čutil varnega, a pri takih vladnih razmerah, kot so pri nas, ga ne bo.

Ako se pa to ne bo zgodilo, bo pomanjkanje denarja vedno občutljivejše, propadla bo trgovina, industri-

Januš Golec.

Batine.

Ze kot devetletnega otroka me je jemal oče seboj na sejme, da bi se izšolal v zgodnji mladosti v precenjevanju živine in postal enkrat kot gospodar barantavec z živim blagom. A ves očetov trud, da bi mi vžil vsaj nekaj trgovinske brihtnosti v glavo, je bil zamanj. Nisem imel daru za trgovino in ga še danes nimam. Kadarkoli sem se usilil v kak trgovski posel, sem jo polomil v svojo in bližnjega škodo. Si pač lahko vsakdo predstavlja, koliko muke je imel z menoj oče, ko me je nčil preceniti starost govede, njeno težo, ceno in uporabo. Poslušal sem očetova živinotržna predavanja, tu in tam kaj pokimal, a moje misli so bile vse kje drugje kot pri živini — — —

Očetu se je tudi zasvitalo, da nimam sejmarskih talentov, jemal me je seboj na sejme le še, da sem pazil na konja, opremo, voz ter bič.

V službi stražarja vozu sem že obiskal vse štajerske sejme in necega jutra pravi oče, da se peljeva na velik sejm v Lesinče na Hrvatsko, kjer se je moj oče rodil in vzrastel.

Teh hrvatskih Lesinč do tedaj nisem poznal in tokrat sem prav rad spremljal očeta, ker še nisem videl nobenega sejma na hrvatski zemlji. Vožnja do cilja je trajala dobro poldrugo uro in oče mi je razkazal po imenu vse cerkve in cerkvice po zagorskih gričih in hvala Bogu, tokrat nisva govorila o volovskih zobih, kravjih vimenih itd.

Ko sva se pripeljala v Lesinče, je bilo tamkaj že vse polno sejmjarjev iz Hrvatske, Štajerske in bogzna od kod vse. Meni so se nudili koj pri prvih pogledih čisto novi prizori hrvatske živahnosti, kričanja in robantanja v vseh stopnjah.

Ko sva spravila na varno konja ter voz, sva šla k sejmjski maši, katere se udeležijo vsaj na Hrvatskem pred sejmom vsi sejmjarji.

Prerila sva se tako v bližino velikega oltarja, ko je pozvonilo in pristopil g. plebanuš. Verniki so se pokrivali, ko se je začela sv. daritev, na koru je orgljač nekaj pobrusil po tipkah in na dano povelje so Hrvatje in Hrvatice prav na glas in kot eden zacepetali z nogami in začela je peti cela cerkev iz polnih grl. Peli so lepo bolj otožno in jaz sem slišal tedaj prvič, kako lepo in ganljivo je, če poje pri službi božji res priprosti — bed-

Tedaj sem bil prvič na hrvatskih tleh pri službi božji. Dopadlo se mi je moleče petje vernega ljudstva, ministrant se mi je zameril, pred strogim plebanom pa bi bil gotovo tudi jaz pobegnil, ako bi se bila kje srečala na samem. Dvig za ušesa in brca ministranta pevajočih Hrvatov nista niti najmanj vznemirila ali motila. Očividno so bili vajeni takih prizorov.

Po končani službi božji me je odpravil oče kot varuha v hlev z opazko, naj posebno dobro pazim na voz, konja, opremo ter bič, ker v Lesinčah in sploh v Zagorju rado kaj izgine. Oče na sejmjsče, jaz pa v hlev.

Kmalu se je začel na sejmjsču: krič, trušč, kreg, prepri in pokanje z rokami, da je odmevalo daleč na okrog. Na sejmjsču življenje, ki je bilo več nego veselo, v hlevu pa samo hrustanje krme pod konjskimi zobmi in otepavanje muh. Seve, postalo mi je dolg čas pri taki razliki in sklenil sem, da si ogledam ta hrumeči hrvatski sejm. Konju sem položil, opremo ter bič skrbno skrtil pod jasi, dobro pokrtil z listjem in hajdi kljub očetovi strogi prepovedi med sejmjarje. Sejmjsče je bilo le nekaj minut proč od hleva, čisto na ravnem in zelo veliko, razdeljeno na dva dela: za govejo živino ter konje. Ko sem stopical ježno radovednih pogledov proti tržišču, mi je udaril od tamkaj na uho čisto neobičajni krik, vik in kletvice od psovjanja očeta ter matere, do proklinjanja solnce, duše in najsvetejših reči. Stopil sem bližje in videl: krepke hrvatske pesti so držale štajerskega mešetarja, ki sem ga jaz dobro poznal. Nad glavo nesrečnega so vihteli razjarjeni sejmjarji leskove gorjače in ga tirali proti sredini sejmjsča. Tukaj je stal v zemljo zapičen drog in v par trenutkih je bil nanj privezan ta uboga para. — — Hrvatske leskovke so začele padati med kletvicami po njem, koder je pač priletele, kakor bi mlatil po snopju. Ko so si ohladili prvi jezo, so prišli drugi, ter udrihali po žrtvi in končno je potegnili s palico po privezanem vsak sejmjar, ki je šel mimo. Jaz sem začudeno gledal to batinanje brez prave obsodbe in kar vsak si je lahko z udarci ohladil jezo nad žrtvijo in to vpričo žandarjev, ki se niti zmenili niso za celi prizor, ki pa je bil za me nekaj nezabno groznega.

Kakor sem s časom izbral iz psolvk ter kletvic batinašev, je ta štajerski mešetar ukradel usnarju 1 par podplato, ki so takrat stali kakih 90 krajcarjev in radi tega ga je ljudstvo obsodilo na nebrog batin in prav nikdo se ni zavzel zanj — — —

ja, poljedelstvo in vinogradništvo, a prazne bodo ostale pa tudi davčne blagajne . . .

Na ravno kar navedena žalostna in že pogubonosna dejstva bi se morali vsaj ozreti naši za obstoj države odgovorni oblastniki pri jesenskem zasedanju parlamenta.

Naša družina in kat. shod.

(Resolucije kat. shoda).

O družini in ženskem vprašanju.

I. Katoliški shod ugotavlja z obžalovanjem, da je družina resno ogrožena v pogojih gnutnega obstanka in npravnih temeljev. Ker je družina življenska in naravna prvina, podlaga in korenina vsej družbi, in ker pomenja propadanje družine — propadanje vse družbe, zato:

1. pozivlja poslance, naj potom socialne zakonodaje skušajo urediti gospodarske razmere, kakršne so potrebne za ustanavljanje in povoljno uspevanje družin; delajo naj na to, da se potom zakonodaje prav posebno zaščiti družina in da se vse zatre, kar nasprotuje življenjskim in npravnim namenom družine; (zaščita zakona po krščanskem pojmovanju, zaščita otrok, rojenih in nerojenih, pobijanje nenravnosti in spolnih kug);

2. pričakuje od avtonomnih in drugih javnih oblastev in zastopstev ter od gospodarskih in strokovnih organizacij, da pospešujejo blaginjo družin (z družinskimi stanovanji, z oskrbo življenjskih potrebščin);

3. naroča se vsem organizacijam, posebno prosvetnim, da usmerijo vse svoje delovanje v prilog družinskemu življenju ter dopolnjujejo cerkveno prizadevanje z odgojo in izobrazbo odrasle mladine po znanstvenih načelih prave skrbi za zdrav in krepak rod, ki se popolnoma sklada z versko-npravnimi zahtevami;

4. svetuje razumnikom, da se pri razglabljanju družabnih razmer prav posebno ozirajo na ustroj najbolj naravne in prvinske družbe, ki je družina, in s tega vidika zajemljejo smernice za urejevanje drugih družabnih razmer.

II. Katoliški shod istotako z obžalovanjem ugotavlja, da je vsled nezdravih razmer dobršen del ženstva stalno odtegnjen svojemu prvotnemu in naravnemu poklicu in prisiljen v razne pridobitne poklice, kar je v veliko kvar ženstvu in družbi sploh, zato

1. pozdravlja vsakršno prizadevanje, ki naj omogoči ženstvu, da se vrne k svojemu naravnemu, ali vsaj sorodnim poklicem;

2. zahteva za ženstvo, ki opravlja moškim poklicem enakovredno delo, iste gospodarske in socialne pravice, kakršnih so deležni moški;

3. sploh pa zahteva za ženstvo popolno enakopravnost in posebno zakonito varstvo, ki ga potrebuje po svoji naravi.

Družina in verska vzgoja.

Ker je temelj vsega zasebnega in javnega življenja družina, zato opozarja katoliški shod, da je treba družinskemu življenju posvečati največjo skrb.

1. Življenje po družinskih ne sme biti v škodo družinskemu življenju.

Gotovo je bila na Hrvaškem že tedaj udomačena hvalevredna navada, da je ljudstvo samo na kratko sodilo, a bolj na dolgo in občutno kaznovalo tatvino na sejmišču.

Ostavljal sem h kolu privezanega in še vedno od posameznikov batinanega malenkostno tatinskega mešetarja in se približal drugemu oddelku sejmišča: konjskim prodajalcem, kupcem in mešetarjem. Na tem tržišču je kar mrgolelo konj, pa bolj slabih, kljusaste vrste; med prodajalci ter kupci je bila pretežna večina ciganov in Hrvatov iz bolj južnih krajev. Krega, krika in robantanja je bilo na konjskem sejmišču mnogo več nego na govejskem.

Eni so tekali s konji, drželi jih za uzde in štrkajoč jih po cigansko z bičem od zadej, da kupec ne vidi udarcev, drugi so gledali konjske zobe, tretji vozili ob obrobkih sejmišča — — — Na konjskem tržišču je bilo zelo, zelo živahno, jaz sem se zatopil v razne prizore poštene in nepoštene konjske trgovine in pozabil na govejskega mešetarja in hrvaške batine.

Na konjskem sejmišču je na mah vse utihnilo — — — Oni, ki so tekali po cigansko s konji in oni, ki so vozarili, so obstali — — — Skozi vhod na tržišče je peljal za močno uzdo konja dolg in bolj staričav Hrvat. Konj se je navdušeno spenjal kvišku, stopical več po zadnjih kot na prednjih nogah ter zgedal koj na prvi pogled, da je prvovrstna žival, ki zasluži občno pozornost celega sejmišča.

«Imbra!», «Imbra!» so kričali sejmarji in mu delali prostor, da se je mogel postaviti s svojo posebnostjo na sredini tržišča. Hrvatje in cigani so se zbrali krog novodošlega konja, ki je nemirno prhal okrog sebe, kopal zemljo s prvo nogo in dvigal po koncu rep.

Žival je bila mršava, črnkasta, a njena žihvanost ter nemirnost sta razodevali zlahnejšo kri kot se je pretakala po drugih ciganskih in hrvaških kljusetih na sejmu.

Strokovnjaško ogledovanje konja se je začelo od zob do kopit in brž so se zbrali kupci ter mešetarji na strani kupcev in prodajalca.

Trgovina glede tega na lisinskem sejmu izvanrednega konja je postala takoj zelo hrupna, roka na roko je pokala, Imbra je letal s konjem sem ter tja brez ciganskega švikanja z bičem od zadej — — — Žival je

2. Pri vseh naših zahtevah po verski šoli se ne sme pozabiti, da je končno največ ležeče na domači vzgoji.

3. Starši naj se dobro zavedajo svojega svetega in resnega poklica; naj ne pozabijo, da je dober vzgled najizdatnejše vzgojno sredstvo.

4. Priporoča se, da se mladeniči in dekleta, ki nameravajo stopiti v zakonski stan, o pravem času temeljito pouče o dušni in telesni vzgoji otrok. Sviri se pred sklepanjem mešanih zakonov.

5. Da bodo naše družine bolj prešinjene verskega duha in bodo v božjem varstvu lažje vršile svojo dolžnost, katoliški shod ponovno najtopleje priporoča posvetitev družin Jezusovemu Srcu: da se bodo družine v resnici po božjem Srcu posvečale, da bo po njih posvečen ves narod.

Razmišljanje o napredku v kmetijstvu.

Splošen uvod.

Najvažnejša in najzanimivejša je brezdvomno razmišljanje o splošnem razvoju vsega bitja. Če pogledamo v najstarejšo dobo nazaj, v ono prado, odkar se je začelo prvo življenje na zemlji in preletimo v naših mislih celo dolgo črto razvoja do danes, se bomo dotaknili gotovo najlepših in najmarkantnejših točk svetovne zgodovine. Spisali bi lahko debele knjige o tem, a kljub temu bi ne popisali niti najglavnejših stopenj splošnega razvoja. Predvsem moramo pomisliti, da nobena stvar nobeno drevo ali žival ne izgine, ampak se le spremeni v drugo snov. Vse, kar najdemo v vsej zgodovini od najstarejše dobe do danes, je le produkt vesplošnega organskega razvoja v več ali manj izpremenjeni obliki. Nobena stvar, bodisi živa ali neživa ni prišla dovršena na svet, temveč je potrebovala daljšo ali krajšo dobo časa, predno je zadobila popolnejšo in stalnejšo obliko. Ker je vsako stvarjenje podvrženo toku razvoja, je umevno, da človeku sploh ni mogoče zadrževati tega splošnega razvoja ali pa samo za nekaj časa. Tudi bi se vsako zadrževanje razvoja na dotičnem bitju kruto maščevalo. Mi tega v vsejmiru niti ne opazimo, ker je doba našega življenja za to veliko prekratka. Doba našega življenja na zemlji je za svetovno zgodovino skoro brezpomembna, če pomislimo, da obstoja človeštvo na našem planetu že več tisoč let. Brahmani — neka posebna verska sekta v Indiji — trde celo z vso natančnostjo, da obstoja človeštvo na zemlji 1.655.884.722 let.

O razvoju kmetijstva.

Preidimo k razmišljanju o razvoju najvažnejše panoge svetovnega narodnega gospodarstva, to je kmetijstva. S kmetijstvom se je pričelo za človeka tudi še le človeško življenje, kajti dokler človek ni poznal kmetijskih rastlin in njih hranilne vrednosti, se je preživljal enako kot žival ob koreninju in sadežih rastlin, ki jih je našel v naravi. Užival je vse v surovem in nepriljubljenem stanju. Ker ni imel okusa današnjih sladkosnedežev, mu je šlo v slast vse, tudi količkaj užitno in za prehrano človeškega telesa uporabno. Šele potem, ko se mu je posrečilo, da se je lahko poljubno posluževal

žela zasluženo zadovoljstvo in po kratki uprežni vožnji se je dobil kupec, ki je udaril na par stotin kron za ognjevitega dirkača.

Gledal in opazoval sem lastnika živali bolj kot konja in uganil, da je bil to prav taisti Hrvat, ki je okrog devete ure predpoldne pasel konja na deteljišču v Miljani pred Lesinčami. Srečala sva ga z očetom, pozdravil naju je in oče ga je še vprašal:

«Kaj pa ti kima kljuse tako klaverno in obira deteljne perinke?»

Dolgopeti Imbra pa se je bahavo odrezal, češ: «Joz, moj konj živi samo od štiriperesne detelje in radi tega je tako isker ter ognjevit».

Oče se je smejal in pognal. To je bil torej ta Imbra in konj, katerega je užigala štiriperesna detelja.

Imbra prodajalec, kupec in mešetarji so pili pri sejmski stojnici «likof». Krog prodanega in od vseh občudovanega konja se je klatil cigan ter ogledoval še vedno nemirno žival od vseh strani. Konj je neprestano hrzal, kopal z nogami in držal rep na kvišku, kakor da bi dirjal v galopu.

Hrvatki so popili «likof», si še enkrat segli v roke, kupec je odštel denar. Imbra je snel klobuk in spustil vanj izkupiček, pomolil klatetu konju pod nos, se pokrižal in se nato poklonil po hrvaško-mešetarski navadi z neimenovanim delom telesa v zadnji pozdrav živali. Novi gospodar je odvezoval konja, pristopil je k njemu že omenjeni cigan in mu nekaj pošepnil. Kupec je očividno osupnil na pošep in segnil z desnico konju od vratu, tapljaje ga po hrbtu — pod rep — in stisnil. Spustil je konjski rep, vtaknil prste v usta in nato pa prokrel Imbretu ota in majko in vse, kar je svetega in nesvetega na zemlji, pod njo in nad zvezdami.

Se pred trenutki blaženi in od vseh domačinov blagrovani Imbra je prebledel — — — Vsi, ki so pili «likof», so se začeli zanimati za ta začarani konjski rep in vsak, ki se ga je preveč dotaknil, je zaklel — — —

Konj je imel skozi rep zabodeno dolgo iglo. Ze rana skozi kost ga je skelela, a ko je mahnil količkaj z repom, se je sam pičil ter dregnil v zadnji del in radi tega je tako nestrpno hrzal in prskal, kopal z nogami in po možnosti ter kljub muham držal z iglo oboroženi rep kvišku.

Od vseh strani so se stegnile po prebledem Imbretu hrvaške in ciganske roke, izkupiček so mu izrgali

val ognja, so bili tudi dani potrebni predpogoji za kuhinjo. V tem času je že jel spoznavati koristnejše pripravljati na okusnejši način za svojo hrano. Začel je tudi obdelovati zemljo, v katero je vsejal seme današnjih kmetijskih rastlin. Obenem si je udomačil tudi nekatere živali, ki so mu pomagale pri obdelovanju zemlje, nosile tovore in dajale tudi neposredno hrano v obliki mleka in mesa. Od te dobe naprej je mogel človek na polju kmetijstva že uspešno gospodariti.

Obdelovanje zemlje.

Obdelovanje zemlje se je vršilo v začetku na najbolj enostavni način. Rahljali so jo pred setvijo z različnimi lesenimi pripravami, kakor kavliji, prirostenimi lesenimi lopatami itd., katere so znali že dokaj spretno uporabljati. Kamen je služil kot kij in kot ognjišče pa pečenje mesa. To je bila kamena doba kot predhodnica sedanje železne dobe. Ljudje kamene dobe so se naselili samo po najrodovitnejših krajih, kjer ni bilo velike suše, niti preveč moče, ne zime in tudi ne prevelike vročine. Zategadelj so bili tudi zelo srečni takratni ljudje.

Vse to je danes nemogoče. Zemlja je čimdalje bolj obljudena, njena poprejšnja rodovitnost pa tu in tam ponehava, čeravno je boljše obdelujemo. To nam bo razumljivo iz tega, če pomislimo, da je danes tisočkrat več ljudi na svetu kot nekaj, površina zemlje pa je ostala ena in ista. Zategadelj se moramo zadovoljiti tudi s slabšimi legami in zemljo ter boriti z vsemi mogočimi težkočami, da pridelamo toliko živeža, kolikor je potrebno za življenje današnjega števila ljudi. Vedno naraščanje ljudske množice je torej vzrok, da je na svetu čimdalje težje živeti. Ne toliko mišičave roke, ampak iznajdljiv in bister razum, ki stika zmirom po novih virih za prehrano, nas vzdržuje še na površju.

Jasno je in vsako mora priznati, da je od kmetovalca odvisno celo svetovno gospodarstvo v sedanosti in bodočnosti. Ker ne moremo zadrževati številčne množice človeškega rodu in tako omejiti potrebe ljudstva, nam je treba misliti na drug izhod iz stiske za vsakdanji kruh — na zvišanje proizvodov naše zemlje.

Prva in največja naloga vsacega poljedelca torej je, da skuša čim več proizvajati. Da to dosežemo, je potrebno, da si podredimo glavne činitele zemlejske proizvodnje, zemljo, zrak in svetlobo v našo službo ter jih izkoriščamo kar najbolje. V kmetijskih šolah se dajejo navodila, kako je izkoriščati naravne snovi in sile in kako na umen način obdelovati zemljo. Popolnoma upravičen je klic po ustanavljanju kmetijskih šol in odstavitvi nestrokovnjakov z oskrbnih mest. Nestrokovnjaki so škodljivci kmetijskih gospodarstev, in sicer zategadelj, ker ne vedo izrabljati njim v nadzorovanje poverjene zemlje v najvišji meri. Glavni namen agrarne reforme je, zvišanje produkcije z intenzivnejšim obdelovanjem; istotako nalogo imajo tudi gospodarske zadruge, namreč pospeševanje proizvodnje pridelkov.

Zaključek.

Kot gospodarju dela in proizvodov bi kmetovalcu po vsej pravici pripadalo, da bi imel tudi državno upravo v svojih rokah. Le na ta način bi bila dana garancija za dobro oskrbo cele države z zemeljskimi proizvodi.

in ga tirali med batinanjem, kričem ter kletvicami k stebri, kjer se je pred njim vical ter zvijal pod batinami štajersko-mešetarski tat podplatov.

Imbreta je zadelo mnogo hujska batinaška obsodba in nje bliskovito nagla izvršitev kot štajerskega uzmočiča. Padale so po njem leskovke liti toča in najbrž do konca sejma — — — Kako in kaj se je zgodilo z Imbretovim konjem, ki se je hranil samo s štiriperesno deteljo, še do danes ne vem.

Kar dvojje težjih batinanj na enem in za mene pravem hrvaškem sejmu mi je bilo več nego dovolj. Ostavljal sem konjski in govejski sejmi, ker je začelo pogrmevati ter se nevarno pripravljati na dež. Napojil sem konja in kmalu nato se je vrnil tudi oče. Jedla sva in oče ni niti z besedico omenil batin, ker je bil preizkušeni sejmar, pač pa me je spomnil na nevarnost dežja. Napregla sva, pognala in že je začelo na debelo škrapati. Dež se je ulil, oče je razprostril marelo, meni pa naročil, naj razvijem po nogah oni takozvani «spricleder», da ne bova mokra po kolenah. Hoteč izpolniti očetovo povelje, sem prebledel kot pred dobro uro Imbra. Spricledra ni bilo, nekdo ga je bil v moji odsotnosti odrezal prav vtik in si ga prisvojil na tatinski način. Tudi oče je zapazil tatvino in mi po hrvaško na kratko prismlol zaušnico, da bi bil skoraj padel pod konja. Brez preiskave in zaslišanja sem bil batinan z roko na vozu, a ne, ker sem jaz kradel, ampak ker sem zanemaril službo stražarja, gledal dvojno batinanje na Hrvaškem; zdaj sem ga občutil sam na lastni koži in v rojstnem kraju svojega očeta na potu iz Lesinč proti Miljani.

Bogzna kdo nam je odrezal «spricleder». Ze kot otrok sem si bridko zapomnil rojstni kraj mojega očeta, kjer sem videl batine izpred oltarja, na sejmišču in jih okusil na vozu na lastni koži . . .

Pri mojih napolbratih Hrvatih so bile batine udomačene že leta 1897, ko sem jih prvič videl in njih trpkost okusil in še danes ti ubogi Hrvati tožijo, da jih batinajo . . .

Lahko je priporočati recept batinanja, da se ga zagovarjati, svarilno je gledati njegovo izvršitev, a sam vrag naj požira batinaško zdravilo . . .